

нития Траяновъ окопъ въ Киевската губерния, който, разбира се, съставлялъ чудно за народа явление въ южноруската плоска равнина; тамъ сжщо се говори за страната на Трояна отвждъ окопа, именно за Дакия; времената на Трояна се отнасятъ къмъ дълбока древностъ, много преди Ярослава или преди управлението на Олега Светославовъ. Съ речения окопъ у малоруситѣ сж свързани различни приказки за Трояна, царь „Ермалански“. Въ българскитѣ пѣсни и сега още се възпѣва „царь Троянъ“, владѣтель на неизчерпаеми съкровища, на 70 извора, отъ които блика разтопено злато и чисто сребро. При политѣ на Балкана е разположенъ градъ *Троянъ* съ манастиръ; при Татаръ-Пазарджикъ презъ Тополница води Траяновъ мостъ; не далечъ отъ тамъ се намиратъ развалини, наричани отъ селянитѣ „Траяновъ градъ“ и проходъ — „Траянови врата“ (Капуджикъ). Мостътъ надъ Нарента въ Мостаръ се нарича Траяновъ мостъ; къмъ развалинитѣ на римския Бурнумъ въ Далмация прилагатъ названието Траянски градъ тъй, както съ името на римския императоръ се означаватъ развалинитѣ на една старосръбска кула при Нови-Пазаръ. Ученията архиепископъ Вранчичъ (латинизирано Verantius), родомъ отъ Далмация, отивайки презъ 1553 година като имперски пратеникъ при Сюлеймана I, слушалъ съ очудване, че цѣлиятъ пжтъ отъ Бѣлградъ за Цариградъ (който минавалъ тогава отчасти по римска настилка) се наричалъ „Траяновъ“. Въ XI вѣкъ единъ български царски синъ, синътъ на великия царъ Самуилъ, се наричалъ Троянъ. Собственото име Троянъ (умалително Трайко⁹) е общоупотрѣбително и сега, както въ България, така и между македоно-ромънитѣ (цинцаритѣ). Въ Трансилвания¹⁰ има поле „*prat de la Traian*“, по маджарски — „*Keresztesmezö*“. Особено живо е запазенъ споменътъ за римския императоръ въ мѣстността при Желѣзни врата на Дунава, дето се намирали неговиятъ мостъ и пжтъ. Въ Сърбия, въ гората при Шабачъ се намиратъ развалинитѣ на „Траяновъ градъ“; ала тѣхъ отнасятъ къмъ срѣднитѣ вѣкове. Въ сръбскитѣ народни приказки Троянъ се явява ту съ три глави и съ въсѣчни крила, ту съ кози уши; а въ трета приказка — като ношно сжщество, което се бои отъ дневната свѣтлина, за да не се разтопи¹¹. По примѣра на жителитѣ отъ римскитѣ провинции, преселенитѣ славяни приписвали на Траяна съграждането на много постройки на Балканския полуостровъ. Провинциалитѣ смѣтали за виновникъ на всички голѣми здания оня императоръ, който по броя на своитѣ постройки надминалъ всичкитѣ си предшественици и приемници и толкова често навредъ билъ споменуванъ по стени, паметници и камѣни, щото — споредъ свидетелството на Амиана Марцелина — наричали го на шега „лишей“ (*herba parietina*). Още презъ VI вѣкъ проходътъ презъ Балкана при Троянъ се именуваъ „*τρίβος Τραιανού*“ (пжтека на Траяна), сегашната „Траянска пжтека“. Че славянитѣ впрочемъ се запознали съ името на славния римски императоръ не само по тоя начинъ, се вижда отъ това, че то се срѣща и у ония славянски народи, които никога не сж дохождали въ контактъ съ римскитѣ провинциали и никога не сж обитавали въ страни подвластни по-рано на римлянитѣ. Личното име Троянъ често се срѣща и въ чешкитѣ и моравскитѣ грамоти отъ XII и XIII вѣкове; въ Чехия и сега още сжществуватъ мѣстности, именувани Троянъ или Траяновъ. Сжщо така личното име Троянъ отъ 1065 год. се срѣща навсѣкжде въ Полша.

Името на старославянския езически празникъ *Коледа*, славянскиятъ производъ на което не може да се обясни, е произведено отъ латинското *Calendae*. То се срѣща почти у всички славянски народи (старославянски — колѣда, български — коледа, сръбски — коледа, руски — коляда, полски — *koleda*, чешки — *koleda*). Трулскиятъ съборъ (691 г) забранилъ на християнитѣ да празнуватъ не само римскитѣ *Vota* и *Brumalia*, но сжщо тъй и